

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվանը 6 ռուբլի:
Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանիս խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
Կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Տ Է Լ Է Ք Օ Ն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաւրանչիւր բառին 2 կոպեկ:

Տ Է Լ Է Ք Օ Ն № 253.

Հ Ի Մ Ն Ա Գ Ի Ր Գ Ի Ր Գ Ի Ր Ա Ր Ծ Ր Ո Ւ Ն Ի

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մի վէճի առիթով. Հեռագիրներ. Ներքին ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Նոր Բայազետից. Ներքին լուրեր. — ԱՐՏԱԲԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Վերջին տեղեկութիւններ. Հեռագիրներ. Արտաքին լուրեր. — ՀԵՌԱԳԻՆՆԵՐ. — ԲՈՐՍՍԱ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Տղամարդութիւններ Արեւմուտքից. «Փոռնի» լրագրի յօդուածը:

ՄԻ ՎԷՃԻ ԱՌԻԹՈՎ

Մահմետականութեան պատմութիւնը ուսումնասիրող գիտնականները շրջանում վիճելի է համարվում այն կէտը, թէ արդեօք այդ կրօնի հիմնադիրը բարոյգոյմ էր յարձակողական կռիւ, թէ ոչ: Արդեօք դաւեր շարունակվող այն խիստ արտայայտութիւնը, որ ստացել է այդ կրօնը բոլոր մուսուլման երկիրներում, սկսած Ալտայի լեռներից մինչև Աֆրիկայի արևմտեան ափերը, անմիջական հետեւանք են նրա հիմնադրի պատուէրին, թէ դա միայն մի զուգընթաց և պատահական երևոյթ է: Գիտնականների մի խոշոր մասը չէ մատահանում վերագրել Մահմեդին արեւմտական հակումներ և կարծում է, որ նրա պատերազմական խրատութեամբ յորդորները վերաբերում են միայն ինքնապաշտպանութեան, միայն չարիքը հետաքննելու և վրտանդը յետ մղելու դէպքերին:

Այդ վէճի առիթով «Неделя» ռուս շաբաթաթերթի մէջ տպւեցին վերջերս յօդուածներ, որոնք արտայայտութիւն էին այն ծանր արամադրութեան, որ ներշնչում են մահմետականութեան անունով կատարված սարսափելի արհաւիրքները: Վերջին յօդուածի հեղինակ Կրիմիայի մի հետաքրքիր նկատողութիւն է անում: Այն ժամանակ, ասում է նա, երբ եւրոպական գիտնականները կամայկամայ պարզում են, որ ինքը Մահմեդը ազատ էր արեւմտաբնու ինքնապաշտպանութեան անունով:

դէպքերից, թիւրք աստուածաբանները, Արեւմտեան մեկնաբանութիւնների ազդեցութեան տակ, տալիս են մահմետական կրօնին բոլորովին հակառակ ուղղութիւն և ոգի: Իրերի այդպիսի վիճակի մէջ յարուցված վէճը ստանում է մի օտարոտի և տխուր կերպարան: Կողմնակի գիտողները մաքրում են կրօնի հիմնադրութիւնը և սրբում նրա ծնունդը: Իսկ կրօնի հետեւողները, նրա գործադրողները և նրա անունով երգողները զիջում են երեւոյթական գործերի ամբողջ լեռներ մարդկութեան առաջ:

Գործնական կեանքի մէջ, մարդկութեան շահերի տեսակետից կարելի է այն, որ յայտնի չարագործութիւններ և յանցանքներ տեղի չունենան, որ վնասակար մարդիկ զինաթափ լինեն գործերու: Միթէ՞ այն պատճառով, որ սպանական ինկվիզիցիան վարագործվել էր քրիստոնէութեան անունով դարձաւ մի քաղաքական տանջի և համարելի, քան նա էր իր հաւթեամբ: Միթէ՞ մի Բիսմարկ, որ մահճիկական միմուսութեամբ վկայութիւններ դուրս կորդեց Պօլոս առաքելաւ թղթերից կարողացաւ մի վայրկեան նսեմացնել կրօնադէմքի արդար դատը և մաքրել բազմաշարժար կղզու նուաճողների գործերը:

Ի հարկէ, ոչ:

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Ր Ն Ե Ր

(Ռուսաց զործակալութեան)

Կ. Պօլիս, 8 հոկտեմբերի: Հինգ հայեր, որոնք բռնված էին ռուսների գցելու համար, մահվան պատմի են դատապարտված:

Կ. Պօլիս, 8 հոկտեմբերի: Երկու ոստիկաններ, Պէրայում, որոնք սպասում էին հայ փառապան Կոլաշանի մօտ հայկական կամիսետի անդամների գալու, նրանից փող պահանջելու համար, ծանր կերպով վիրավորվեցին այդ պատմիների կողմից: Մէկը մեռաւ:

Լու խոնդորաների դէմ, այլ ամեն բան սպասում է զեբրնակաւ կամ ժըից՝ հասկանալի է թէ ինչ ծայրայեղութեան կարող են հասնել թէօկրատիկական և բռնակալական բնիմի հարաւանարութիւնները: Ուստի թմբած, ստրկաւիտ, հեշտաւեր Արեւելքում կրօններ կրօնների ետեւից փոխվեցին, թաղաւորութիւններ թաղաւորութիւններ են ետեւից կործանվեցին, բայց երկխաղապիտ աշխարհայեցողութիւնը մնաց նոյնը:

Բոլորովին այլ զարգացում ունեցաւ մարդկային միտքը Արեւմուտքում. քննադատող միտքը շուտ զարթոյց այդտեղ, ազատվելով թէ քրիստոնէական ինստիտուցիան և թէ բռնակալական ճնշումներից: Եւրոպական միտքը դեռ հին յոյն փիլիսոփաների ժամանակ ձգտում էր գտնել բնութեան և հոգու օրէնքները, ըմբռնել նրանց էութիւնը և ոչ լոկ հաւատով: Բաւականաւոր: Միայն ժամանակաւորապէս, միջին դարերի ընթացքում, Արեւելքից փչած միտքական քամուն աշխուրհեց միմյանիս արեւմտեան մտքի պայծառութիւնը այնպիսի, որ Տերտուլիան հայտարարեց III դարում բացականչում էր «credo quia absurdum»... Հաւանքով և բեֆօրիստիկայի փառաւոր յաղթութիւններն ազատեցին սխալատիկայի խաւար բնասումը չլիթայակալ միտքը, որը դուրս թռչելով սրացաւ շատ բարձր երկրի մակերևոյթից և մտաւ մետաֆիզիկայի վերացական աշխարհ, տեսնելով լոկ բանակաւ ու թեան զօրութեամբ ըմբռնել երկրայինների և իրերի սկզբնապատճառը, սուբստանցիան: Սակայն այդ բացիմալով ամենամեծ հանձարների՝ Կեկարտի և Սպինոզայի՝ ջանքերը հիացմունք առաջացնելով հանդերձ չը գոհացրին երկրի դասերին, պատասխան չը տուին նրա դրական հարցերին, ուստի մարդու առողջ դատողութիւնը քննադատաբար վերաբերվեց դէպի

Կ. Պօլիս, 9 հոկտեմբերի: Ալեքսանդրէտունում ապստամբվեցին 700 նորակոչ զինուորային, որոնք սպասում էին նաւեր նստել: Նրանք ներս խուճեցին աները, ազգիները և քարուքանդ արին: Ֆրանսիական զինուորական նաւը Կրետէից Ալեքսանդրէտուն գնաց այնտեղի ֆրանսիացիներին պաշտպանելու համար:

Կ. Պօլիս, 9 հոկտեմբերի: Պաշտօնապէս հաղորդվում է, թէ անհիմն են Ֆուադ-փաշային կալանաւորելու և Միտիլէնում քրիստոնէական կոտորելու մասին տարածված լուրերը:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ԲԱՑԱԶԷՏԻՑ

Հոկտեմբերի 2-ին Վերջապէս, սեպտեմբերի 29-ին, կերակի օր, տեղիս ոստիկանական բախում, բացօդայե, կալացաւ քաղաքիս լիազօրների ընտրութիւնը: Գաւառապետ Իշխան Զեքէյօվ, համառօտ կերպով բացատրելով ժողովրդին ինքնավարութեան նշանակութիւնը, ասեց հետեւեալը. «Կայսերական բարձրագոյն բարեհաճութեամբ մեր քաղաքին տրվում է ինքնավարութիւն. դուք պէտք է ձեր միջից ընտրէք 15 լիազօրներ և 5 անհատականութիւն: Մինչև հիմա պօլիցիան էր կառավարում քաղաքային գործերը, սրանից յետոյ քաղաքային գործերը անցնում են աւագի և լիազօրների ձեռքը. պօլիցիան այսուհետ լուսնում է իր ձեռքերը. դուք պէտք է աշխատեք ընտրել հասկացող և յուսալի մարդիկ, որոնք յօժարութեամբ ծառայեն հասարակութեան»:

Նիսաւ բացվեց ժամին 9 ին 524 ընտրող անտեղերից ներկայ էին 110 հոգի. բացակայում էր զլիսաւորապէս հողագործ դասակարգը, այն ինչ վերջինի ներկայութիւնը աւելի անհրաժեշտ էր ժողովի նախագահ Յ. Մամիկոնեան թերթիկներ բաժանեց ժողովրդի մէջ, հրաւիրե-

բանականութեան բացարձակ կարողութիւնը ինքնուրոյնաբար, առանց փորձի և դիտողութեան վերաստուգութեան, հասնել ճշմարտութեան: Եւ անգլիական ազգը, որը մարդկութեան ամենամեծ հանձարների ծնող է հանդիսացել, որը իր մէջ գտել է այնքան դիտակցութիւն, որ բոլորից առաջ է լուր բռնակալների ձեռքից անհատական ազատութեան մեծ իրաւունքը, habeas corpus-ը, եղաւ արեւմտեան մտքին այն նոր դրական ուղղութիւն տուողը, որի հետեւանքը և զարգացումն է ժամանակակից դիտութիւնը, ինչպէս և նրա եղբայրացութիւնների վրա հիմնված փիլիսոփայութիւնը: Բէյօն, Նիւտօն, Լօկի, Միլ, Գարլին անուններով է որդավում այս դրական ուղղութիւնը:

Կեանքը իր անթիւ և բազմազան արտայայտութիւններով, որ հաղաբար դարերի ընթացքում կանգնած էր մարդկութեան առաջ, իբրեւ մի սփիւն, Գարլինի էվոլյուցիոնական տեսութեան հետքի ստիպվեց ցոյց տալ այն դադարի միջոցները, որով ինքը գործել է և շարունակում է գործել: Մարդ, տեսնելով որ ինքը բնութեան միւս արարածների շարքում մի օղակ է, որ բնութեան կոյր ոյծերի համար մեծ ու պատիկ, ընտրեալ է անիմված չը կայ, որ գոյութիւն չունի գերբնական կամքի միջամտութիւնը բնութեան մէջ, այլ ամեն բան, ինչպէս և ինքը կեանքը, կոյր ոյծերի մրցման արդիւնք է, ստիպեց իր պապաւայ բարօրութեան յոյսը զննել միայն և եթ իր վրա, հասկացաւ որ իմանալով թէ ինչ պայմաններում բնական օրէնքները ինչ հետեւեցնելու են հասցնում, նա կարող է գիտակցաբար թիկազդել բնութեան իր տնչածը: Էվոլյուցիոնական տեսութիւնը ցոյց տուց, որ հասարակական պայմաններում գործում են նոյն փոփոխականութեան, ժամանակաւորութեան և ոչ իրական աշխարհում:

Լով գրել իրանց թիկնածուների ազգանունները: Առաջարկվեցին 64 կանդիդատներ, որոնցից միայն 35-ի տուվել զրկեց, մնացածները սեպտան հինգից քիչ ձայն ստանալով: Ընդամենը 6 տուվ լինելով իւրաքանչիւր անգամ քուէարկում էին 6 կանդիդատներ: Քուէարկութեան ժամանակ նախագահի աչքից վերկացին մի քանի զանաւորութիւններ, որ թոյլ էին տալիս կանդիդատաւորները և նրանց պրիկաչիկները: Ընտրութիւնը սպասածից աւելի լաւ անցաւ, միայն մի երկուսը սպրդեցին 15 լիազօրների ցանկի մէջ:

Երեկոյեան ժամի 5-ն էր, երբ վերջացաւ ժողովը՝ ընտրելով իր միջից հետեւեալ 15 լիազօրներ և 3 կանդիդատներ. — պ. պ. Յարութիւն Մամիկոնեան, Հայրապետ Խաչատրեան, Գեորգ Արծրունի, Ստեփան Բաղդիկեան, Խ. Բուդաբեան, Կ. Զիլուխեան, Գ. Սանամեան, Մ. Թամեան, Ն. Արեւատեան, Յ. Արիկեան, Գ. Դայեանց, Ա. Փոստոյեանց, Գ. և Ա. Բուրաղեանցներ և Խ. Բունիաթով: Իսկ անհատականութիւններ՝ պ. պ. Գ. Քոչարեանց, Ս. Արիկեանց և Գ. Դաւաղեանց:

Նահանգապետը, հաստատելով այս ընտրութիւնը, կառավարի ընտրել լիազօրների և կամ թէ 524 ընտրող անտեղերի միջից մի քաղաքային աւագ և մի օգնական:

Վ. Յ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՆԵՐ

Անցեալ անգամ մենք հաղորդեցինք, որ Թիւրքիայից սկսվել է գաղթականութեան մի զօրեղ հոսանք դէպի Կովկաս: Այդ առիթով մենք ըստացանք, ամսիս 4-ին, Կարսից մի հեռագիր, որից երևում է, որ Կարս են եկել բազմաթիւ գաղթականներ, զլիսաւորապէս կանայք և երեխաներ, զուրկ ապրուստի միջոցներից, մեղկ հիւանդ:

Գոյութեան կուր օրէնքները, նոյն ատոմանաւորական զարգացումն է տեղի ունենում, որ արարածների ձեռքի պատմութեան մէջ ենք տեսնում: Եթէ բնական օրէնքների ազատ մրցման հնորհիւ ծագած հասարակական կարգերը չեն գոհացնում մարդկային բարձր պարտիկատական իրէպրններ, դրանից, ի հարկէ, չէ հետեւում որ դարձիկանութիւնը սխալ է, այլ միայն այն, որ բնական կոյր ոյծերի ազատ մրցման լոգիկական հետեւանքն է այդպէս և որ այդ իմանալուց յետոյ մարդկութիւնը, եթէ ուզում է հասնել լինել իր աւարտիտական ձգտումներին, պէտք է ինքը փոփոխի այն պայմանները, որոնց մէջ միշտ պետք է ներդրեն կեանքի բնական օրէնքները: Բաւական է, օրինակի համար, երկալայել սեփականութեան, կանայք իրաւունքների և այլ հասարակական կարգերի նոր ձեւեր և գոյութեան կուր կը կորցնի իր պոթման ուղղութիւնը: Այդպիսով հասարակական գործունէութիւնը դառնում է գիտակցական ձգտում, առաջուց յայտնի ճանապարհով դէպի նախորդած նպատակը: Ուրեմն մարդու համար անհրաժեշտ է ներգործական վերաբերմունք դէպի հասարակական պայմանների փոփոխութիւնը, որովհետեւ դրանից է կախված կեանքի ընթացքը և եթէ մարդ ձեռքերը ծալած նստի և յոյսերը դնի վերին անօրինութեան վրա, նա քարի կտորի նման պէտք է դրովի այնտեղ, ուր կը տանեն նրան խուլ և կոյր ալիքներ՝ իրանք ևս ենթարկվելով անսխալ բնութեան անփոփոխ օրէնքներին: Միայն գիտակցական գործունէութիւնը իրական պայմաններում կարող է հասցնել դրած նպատակին. այլապէս Միդիկեան աշխատանքի է իրան ենթարկում անմեծ մի անհատ և ազգ՝ գործելով երկալայական և ոչ իրական աշխարհում:

հաւոր եկեղեցական ցոյց տալ մեզ: Այստեղ լուր է տարածված, թէ Ամերիկայի համար յարմար կը լինի ու խաչ վանքի վանահայր խորհն եպիսկոպոս Ստեփանէն:

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ մեզ գրում են. «Վեհափառի հրամանով զաղթականների տկար ու կիսամերկ երեխաներին բաժանեցին ձեռնարանի աշակերտների հին շորերը: Գաղթականների մէջ տարածված են աիֆ եւ այլ հիւանդութիւններ:»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պօլսից մեզ գրում են. «Սուլթանը իրազեկու արդեւները հանած է զաղթականութեան դէմ, հպատակութեան իրաւունքներէ զրկելով գաղթող հայերը. զաղթականութիւնը շատ տկարացուցած է կառավարութիւնը:»

Բ. Գուռը դիմեց պետութիւնների ներկայացուցիչներին և պահանջեց, որպէս զի թիւրքաց ռաւիականայն իշխանութիւններին թոյլ տրվի մտնել Կ. Պօլսից գնացող հաւերը հայ գաղթականներին բռնելու համար: Պետութիւնների ներկայացուցիչները կտրական կերպով մերժեցին Բ. Գրան պահանջը:

Յիւնիսական իր յուսահատ գրութեան մէջ Բ. Գուռը մեծ յոյսեր է դնում Օսմանեան բանակի զինկետոր Վինցէնտի և Ֆրանսիական պարտաւորների զւլուս Բեթմէի Պարիզ գնացու վրա: Հանապա՛ս ընկնելուց առաջ նրանք երկարատև ունինդրութեան ընդունվեցան սուլթանի մօտ: Պարիզում ենթադրված փոխադրութեան գումարը առ այժմ 100 միլիոն ֆրանկ է որոշված, բայց Պարիզի բանկիրները համաձայնվում են փող տալ երկու պայմանով, որոնց Բ. Գուռը դեռ եւ չէ ընդունում և չէ տուել իր համաձայնութիւնը. 1) Պէտք է եւրօպական կոնտրոլ լինի, որպէս զի կարելի լինի հսկել թէ փողն առած գումարը ծախվում է Բ. Գրան խոտազրկած բէֆօրմների իրադարձման համար, և 2) Կ. Պօլսից պէտք է հեռացնել բոլոր քրեականներին, զրանց թուում և քիւրդ հեծկազմերը, որովհետև նրանց ներկայութիւնը Կ. Պօլսում վտանգաւոր է համարվում թիւրքաց մայրաքաղաքի եւրօպացի ազգաբնակչութեան և առհասարակ այնտեղ հանգստութիւն պահպանելու համար:

Անպետքների 29 ին Հայդ-Պարիում մի ահադին ժողովրդական միտնիդ կայացած թիւրքաց զաղանութիւնների դէմ բողոքելու նպատակով: Միտնիդին ներկայ էին՝ 20—30.000 մարդիկ, որոնք խմբված էին 12 ամբիօնների շուրջը, որտեղից ձուռեր էին խօսում զանազան հեռաօրներ, որոնք թուում Զոն Բեթմէ, Բրօզգեթոս և ուրիշները: Որոշումներ կայացան, որոնցով հրաւիրում էին կառավարութիւնը՝ կտրական միջոցներ ձեռք առնել թիւրքաց կառավարութեան դէմ:

Կ. Պօլսից հեռագրում են անպետքների 30-ից (հոկտեմբերի 30-ին), որ թիւրքաց կառավարութեան հրամանով դադարման դատաւարովեց յունական «Neologos» լրագիրը, որովհետև նա հրաժարվելուց տպել կառավարութեան պաշտօնական հաղորդագրութիւնը: Հաղորդագրութեան մէջ ասված էր, որ հայերից ոչ ոքին չեն հարկադրում թողնել թիւրքերին և թէ զաղթող հայերին կարգելի հայրենիք վերադառնալ:

Ալէքսից հեռագրում են, «Յունաց կառավարութիւնը կրկին դիմեց թիւրքաց կառավարութեանը՝ խնդրելով թոյլ տալ յունաց պահակախաւին մտնել Բոսֆոր: Մի և նոյն ժամանակ յունաց կառավարութիւնը մատնացող էր անում այն հանգամանքի վրա, որ ռուս-թիւրքաց պատերազմից յետոյ Բոսֆորի ջրերում երկար ժամանակ խորհուրդ ունէին զգած յունաց «Salaminia» և «Parole» երկու պահակախաւերը:»

Կ. Պօլսից ստացվող տեղեկութիւնները աչքի են ընկնում իրանց անորոշութեամբ այն ամեն բանի մասին, ինչ որ վերաբերում է սուլթանի դիտաւորութիւններին և թիւրքաց կառավարութեանը:

Թեան պատրաստակամութեանը՝ հետեւել պետութիւնների ներկայացուցիչների խորհուրդներին և ցուցմունքներին՝ բէֆօրմներին վերաբերեալ այրվող հարցում: «Temps» լրագրին Կ. Պօլսից հաղորդում են հոկտեմբերի 8-ից (ն. տ.), որ Բոսֆորի ափերի վրա բոլոր առ բոլոր սպասում էին, որ արեւելեան հարցի առիթով նշանաւոր քաղաք կանվան միաբան գործող պետութիւններ կողմից: Լրագիրների այնտեղի թղթակիցները զգուշացնում են իրանց խմբագրութիւնները՝ լուրջ նշանակութիւն չը տալ Եւրօպայում տարածված լուրերին, որոնք մեծ մասամբ հիմնված են թէ հանգստացնող և թէ յուզիչ տեղեկութիւններ կազմողների անձնական հայեացքների վրա: «Times» լրագրի թղթակիցը հեռագրում է, որ միւնիստրների խորհուրդը իր վերջին նիստում զբաղվեց բացառապէս թիւրքայից փախած հայերի գոյքերը գրաւելու հարցով և որոշեց՝ անուանի հայերից առնել վերջին արեւմտահայ անցնողները: Թղթակիցը հաւատացնում է, թէ Կ. Պօլսի կառավարող չըջաններում այժմ ամենին չեն մտածում այն միջոցների մասին, որոնցով կարելի կը լինէր Բ. Գուռը հաշտեցնել ապստամբված հայերի հետ՝ պետութիւնների առաջարկած բէֆօրմները մտցնելով, այլ ամբողջ ուշադրութիւնը իշխող-Ֆեօսկիւմ կենտրոնացած է առ այժմ հայերի մէջ տեղի ունեցող ձեռքարկութիւնների վրա: Միւս կողմից, Կ. Պօլսից ստացվող տեղեկութիւնների մէջ այնպիսի փաստեր են հաղորդվում, որոնք կարծես թէ վկայում են, թէ հայկական կոտորածների պատճառները ընկնելու համար կազմված յանձնաժողովը հաստատապէս որոշել է մանրամասն ընդունել այդ մասի վերջը և մերկացնել Կ. Պօլսի կոտորածի պատճառ եղող զաղանի անձնաւորութիւններին: «Frankfurter Zeitung» լրագրին հեռագրում են, որ շատ մեծ վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան այս օրերս սուլթանի պալատում սուլթանի սենեկապետ խէտ-բէյի և օտարազգի փաշաների մէջ, որոնք Կ. Պօլսի կոտորածների պատճառները ընդող յանձնաժողովի անդամներ են: Հաստատ աղբիւրից ստացված տեղեկութիւնները համեմատ, խէտ-բէյ կամեւում էր յանձնաժողովի ընտրութեան ենթարկել մի դոկումէնտ, որ պաշտպանում և արդարացնում էր թիւրքաց ռաւիականութեան գործունէութեան եղանակը հայկական ապստամբութեան արեւմտահայ օրերում: Յանձնաժողովում նախագահող կամպոնիւնէր-փաշան մերժեց, սակայն, խէտ-բէյի ներկայացրած դոկումէնտը հեղափոխեց Բոսֆորում, «չեւ նորին միծնովեան սուլթանից հրաման ընդունեցի՝ ճշմարտութիւնը բաց անել—միմայն ճշմարտութիւնը: Եթէ սուլթանութիւնը որ և իցէ բանում յանցաւոր կը ճանաչվի, նա պատմի կենթարկվի»: Խէտ-բէյ պնդում էր, որպէս զի յանձնաժողովը ընդունի իր դոկումէնտը և մինչև անգամ սպառնում էր: Բայց կամպոնիւնէր-փաշան անյողողոյ մնաց, իսկ յանձնաժողովի միւս անդամը՝ Լէֆօկ-փաշան անդալման սենցալ նախագահի կողմը: Մնացած անդամները հրաժարվեցին իրանց ձայնը տալ: Այնու ամենայնիւ իշխող-Ֆեօսկիւմ մօտ քաղաքական չըջաններում կարծում են, որ այդպիսի մի անցքից յետոյ խէտ-բէյի գրութիւնը անպատճառ կը խախտվի:

«Neue Frei Presse» լրագրին հաղորդում են, որ Անգլիայի և Իրանիայի կիսակէները դիմեցին մարկիզ Սուրբիւրին մի հաւաքական խնդրագրով՝ ջնջել 1878 թվի Կիպրոսի պայմանագիրը, որովհետև այդ ճանապարհով Անգլիան կարող կը լինի վտանգութիւն գրաւել դէպի Իրան այնտեղ, ուր դա ամենից շատ հարկաւոր է նրան: Ժամանակ է արդէն, որ Հայաստանի թշուառ աղքատները թիւրք աւելի աղետ է ապրել կողմից և կարողանայ անարգել և աներկիւղ դառնել իր կրօնը: Ալբրիտոն բաղադր բուրգօմիստը Բաւմօրալ ուղարկեց հաւատարմի հպատակութեան ուղեւձ այնտեղի քաղաքացիների կողմից, որով միջնորդում են, որպէս զի թագուհին զբղի իր կառավարութիւնը չը շեղվել եւրօպական պետութիւնների հետ միաբան գործելու և աղբիւն ծրարող, զուրկ ունենալով Ռուսաստանը: Թագուհու անձնական քարտուղար սըր Արտուր Բիգ պատասխանեց ակրինգտոնեան բուրգօմիստին, թէ ինքն չէ կարող ուղեւձը ներկայացնել թագուհու բարեհայեցութեանը, այլ ուղարկեց Սուրբիւրին: Վերջապէս, Սիտի ամենաազգեցիկ կօրպօրացիներին մէկը Թիւրքաց կայսրութեան մէջ կարգ և հանգստութիւն վերականգնելու համար սկսված բոլոր ձեռնարկներին համարվեց իր հակա-ռուսական արեւելեան քաղաքականութեանը: Նախապետութիւնը հնարաւորութիւն կը տայ պետութիւններին համարաշխուրթ կատարել իրանց պարտաւորութիւնները՝ քրիստոնէական աշխարհի վերաբերմամբ:

Բերլինից «Новости» լրագրին հեռագրում են հոկտեմբերի 3-ից (15-ին). «Վիէնէլ կայսրը Գրումկով-փաշայի հետ երկար խօսակցութեան մէջ յայտնեց իր բարեհաճութիւնը սուլթանին, և յայտնեց, որ նա կը մտցնի անհրաժեշտ բէֆօրմները:»

Կ. Պօլսից «Times» լրագրին հեռագրում են, որ հոկտեմբերի 10-ին (ն. տ.) հրատարակվեց սուլթանի իրազէն, որի հիման վրա՝ անցեալ տարվայ հոկտեմբերին Անատոլիայի վեց վիլայէթներին հնարված բէֆօրմները տարածվում են ամբողջ կայսրութեան վրա: Բէֆօրմների նոր բնագրի մէջ մի քանի անշան փոփոխութիւններ են արված:

Նոյն օրն և եթ մեծ պետութիւնների դեսպանները խիստ առաջադրութիւններ արին Բ. Գրանը Կրետէ կղզու գործերի գրութեան վերաբերմամբ, որը անտուելի է խոտազրկած բէֆօրմները չիւրացրելու համար: Կենսականները Բ. Գրան առանձին ուշադրութիւնը դարձրին ժանդարմերի կազմակերպութեան անհրաժեշտութեան վրա:

Բերլինից «Temps» լրագրին գրում են անպետքների 30-ից (հոկտեմբերի 12). «Գրումկով-փաշան, սուլթանի արտակարգ դեսպանը, որը եկել է Բերլին սուլթանի ինքնազիր նամակը յանձնելու Վիէնէլ կայսրին, իր յանձնարարութիւնը կատարելու համար սպասում է կայսրի վերադարձին Գուբերնատորից: Եթէ հաւատարմը պաշտօնական չըջաններում տարածված լուրերին, այդ նամակի մէջ սուլթանը ոչ միայն չնորհալարութիւն է յայտնում ամբողջ կայսրական ընտանիքի պատկերը ուղարկելու առիթով, բայց և խնդրում է օգնել թիւրքերային նրա կրիտիկական հանդամանքների մէջ: Կ. Պօլսում յոյս են տածում, որ Գերմանիան չա՛հ չունենալով արեւելեան գործերում, կը կամենայ բարձրացնել իր ձայնը յօգուտ օսմանեան կայսրութեան անձնակազմի:»

«Localanzeiger» լրագրին խմբագրին Գրումկով-փաշայի ասածներին պարզ երևում է, որ նրան է յանձնարարված հնարաւորութեան չափ մեղմացնել այն սուլթանութիւնը, որ գործեցին Գերմանիայում Պօլսի վերջին սպանութիւնները:»

«Новости» լրագրին հաղորդում են Հւօմից. «Խաղաղական կառավարութիւնը չը թոյլատրեց կայսրին պատերին այն մասնաժողովի հրաւերը, որը կազմվել էր արեւելեան քրիստոնէականներին և մանաւանդ կրետացիներին օգնելու համար: Այդ մասնաժողովի նախագահն է Միսօտի Կարիբալդի, յայտնի ազգային հերոսի անդրանիկ որդին: Գրանից չէ հետևում, թէ կառավարութիւնը թշնամաբար է վերաբերվում յունական պրօպաղանդային, ընդհակառակն, նա լուռ կերպով նպաստում էր զենքերի փոխադրութեան ապստամբվածների համար:»

Քուհու բարեհայեցութեանը, այլ ուղարկեց այդ ուղեւձը մարկիզ Սուրբիւրին: Վերջապէս, Սիտի ամենաազգեցիկ կօրպօրացիներին մէկը մի որոշումն կայացրեց, որով յայտնում է, թէ սարափելի անցքերից խորին կերպով ցնցված՝ թիւրքաց կայսրութեան մէջ կարգ և հանգստութիւն վերականգնելու համար սկսված բոլոր ձեռնարկներին համարվեց իր հակա-ռուսական վեց Վիտի քաղաքացիների կողմից:

«Temps» լրագրին ասում է, որ Անգլիայի հրաժարումը իր հակա-ռուսական արեւելեան քաղաքականութեանը հնարաւորութիւն կը տայ պետութիւններին համարաշխուրթ կատարել իրանց պարտաւորութիւնները՝ քրիստոնէական աշխարհի վերաբերմամբ:

Բերլինից «Новости» լրագրին հեռագրում են հոկտեմբերի 3-ից (15-ին). «Վիէնէլ կայսրը Գրումկով-փաշայի հետ երկար խօսակցութեան մէջ յայտնեց իր բարեհաճութիւնը սուլթանին, և յայտնեց, որ նա կը մտցնի անհրաժեշտ բէֆօրմները:»

Կ. Պօլսից «Times» լրագրին հեռագրում են, որ հոկտեմբերի 10-ին (ն. տ.) հրատարակվեց սուլթանի իրազէն, որի հիման վրա՝ անցեալ տարվայ հոկտեմբերին Անատոլիայի վեց վիլայէթներին հնարված բէֆօրմները տարածվում են ամբողջ կայսրութեան վրա: Բէֆօրմների նոր բնագրի մէջ մի քանի անշան փոփոխութիւններ են արված:

Նոյն օրն և եթ մեծ պետութիւնների դեսպանները խիստ առաջադրութիւններ արին Բ. Գրանը Կրետէ կղզու գործերի գրութեան վերաբերմամբ, որը անտուելի է խոտազրկած բէֆօրմները չիւրացրելու համար: Կենսականները Բ. Գրան առանձին ուշադրութիւնը դարձրին ժանդարմերի կազմակերպութեան անհրաժեշտութեան վրա:

Բերլինից «Temps» լրագրին գրում են անպետքների 30-ից (հոկտեմբերի 12). «Գրումկով-փաշան, սուլթանի արտակարգ դեսպանը, որը եկել է Բերլին սուլթանի ինքնազիր նամակը յանձնելու Վիէնէլ կայսրին, իր յանձնարարութիւնը կատարելու համար սպասում է կայսրի վերադարձին Գուբերնատորից: Եթէ հաւատարմը պաշտօնական չըջաններում տարածված լուրերին, այդ նամակի մէջ սուլթանը ոչ միայն չնորհալարութիւն է յայտնում ամբողջ կայսրական ընտանիքի պատկերը ուղարկելու առիթով, բայց և խնդրում է օգնել թիւրքերային նրա կրիտիկական հանդամանքների մէջ: Կ. Պօլսում յոյս են տածում, որ Գերմանիան չա՛հ չունենալով արեւելեան գործերում, կը կամենայ բարձրացնել իր ձայնը յօգուտ օսմանեան կայսրութեան անձնակազմի:»

«Localanzeiger» լրագրին խմբագրին Գրումկով-փաշայի ասածներին պարզ երևում է, որ նրան է յանձնարարված հնարաւորութեան չափ մեղմացնել այն սուլթանութիւնը, որ գործեցին Գերմանիայում Պօլսի վերջին սպանութիւնները:»

«Новости» լրագրին հաղորդում են Հւօմից. «Խաղաղական կառավարութիւնը չը թոյլատրեց կայսրին պատերին այն մասնաժողովի հրաւերը, որը կազմվել էր արեւելեան քրիստոնէականներին և մանաւանդ կրետացիներին օգնելու համար: Այդ մասնաժողովի նախագահն է Միսօտի Կարիբալդի, յայտնի ազգային հերոսի անդրանիկ որդին: Գրանից չէ հետևում, թէ կառավարութիւնը թշնամաբար է վերաբերվում յունական պրօպաղանդային, ընդհակառակն, նա լուռ կերպով նպաստում էր զենքերի փոխադրութեան ապստամբվածների համար:»

Բէյաթերի գործակալութիւնը հաղորդում է, թէ թիւրքերային ներկայ տարվայ դեֆիցիտը կը հասնի 3—4 միլիոն թիւրքական լիւրայի:

Նոյն գործակալութիւնը հեռագրում է, որ Սալոնիկ հասան ասան չորս անգլիական նաւեր ծովապետ Սէյմուրի առաջնորդութեամբ, իսկ ամերիկական Վան-Ֆրանկիսկօ պատերազմական նաւը գնաց Զմիւռնիա:

Անգլիական աղետամիտ լրագիրները մանրա-

մասն ընկնելով լուրը Բոգդերիի ձառք և կրիտիկայի ենթարկելով թիւրքերային վերաբերութեամբ եղած տարբեր կարծիքները, բաւականաչափ համոզեցուցիչ և արդարացի չեն գտնում այն պատճառաբանութիւնները, որոնցով Բոգդերի բացատրում է իր հրաժարականը:

Բէյաթերի գործակալութեան հեռագրում են խաբարեցից. «Նորադպր տեղեկութիւնները, ըստ երեւոյթին, հաստատում են, որ թիւրքաց իշխանութիւնները մասնակից են եղել վերջերս Ալեքանդրիայի օդակայանի առաջ գործը մի քանի անգամ ցրեց քիւրդ հրոսակները, որոնք միջտաղիր էին յարձակվել հայերի թաղի վրա: Այդ ժամանակ հայերի խանութները փակված էին: Գաղանութիւնների նախընթաց օրը թիւրքաց իշխանութիւնները խորհուրդ են տալիս հայեւում տեղի ունեցած զաղանութիւններին Գաղանութիւնները սկսվելուց առաջ գործը մի քանի անգամ ցրեց քիւրդ հրոսակները, որոնք միջտաղիր էին յարձակվել հայերի թաղի վրա: Այդ ժամանակ հայերի խանութները փակված էին: Գաղանութիւնների նախընթաց օրը թիւրքաց իշխանութիւնները խորհուրդ են տալիս հայեւում տեղի ունեցած զաղանութիւններին Գաղանութիւնները սկսվելուց առաջ գործը մի քանի անգամ ցրեց քիւրդ հրոսակները, որոնք միջտաղիր էին յարձակվել հայերի թաղի վրա: Այդ ժամանակ հայերի խանութները փակված էին: Գաղանութիւնների նախընթաց օրը թիւրքաց իշխանութիւնները խորհուրդ են տալիս հայեւում տեղի ունեցած զաղանութիւններին Գաղանութիւնները սկսվելուց առաջ գործը մի քանի անգամ ցրեց քիւրդ հրոսակները, որոնք միջտաղիր էին յարձակվել հայերի թաղի վրա: Այդ ժամանակ հայերի խանութները փակված էին: Գաղանութիւնների նախընթաց օրը թիւրքաց իշխանութիւնները խորհուրդ են տալիս հայեւում տեղի ունեցած զաղանութիւններին Գաղանութիւնները սկսվելուց առաջ գործը մի քանի անգամ ցրեց քիւրդ հրոսակները, որոնք միջտաղիր էին յարձակվել հայերի թաղի վրա: Այդ ժամանակ հայերի խանութները փակված էին: Գաղանութիւնների նախընթաց օրը թիւրքաց իշխանութիւնները խորհուրդ են տալիս հայեւում տեղի ունեցած զաղանութիւններին Գաղանութիւնները սկսվելուց առաջ գործը մի քանի անգամ ցրեց քիւրդ հրոսակները, որոնք միջտաղիր էին յարձակվել հայերի թաղի վրա: Այդ ժամանակ հայերի խանութները փակված էին: Գաղանութիւնների նախընթաց օրը թիւրքաց իշխանութիւնները խորհուրդ են տալիս հայեւում տեղի ունեցած զաղանութիւններին Գաղանութիւնները սկսվելուց առաջ գործը մի քանի անգամ ցրեց քիւրդ հրոսակները, որոնք միջտաղիր էին յարձակվել հայերի թաղի վրա: Այդ ժամանակ հայերի խանութները փակված էին: Գաղանութիւնների նախընթաց օրը թիւրքաց իշխանութիւնները խորհուրդ են տալիս հայեւում տեղի ունեցած զաղանութիւններին Գաղանութիւնները սկսվելուց առաջ գործը մի քանի անգամ ցրեց քիւրդ հրոսակները, որոնք միջտաղիր էին յարձակվել հայերի թաղի վրա: Այդ ժամանակ հայերի խանութները փակված էին: Գաղանութիւնների նախընթաց օրը թիւրքաց իշխանութիւնները խորհուրդ են տալիս հայեւում տեղի ունեցած զաղանութիւններին Գաղանութիւնները սկսվելուց առաջ գործը մի քանի անգամ ցրեց քիւրդ հրոսակները, որոնք միջտաղիր էին յարձակվել հայերի թաղի վրա: Այդ ժամանակ հայերի խանութները փակված էին: Գաղանութիւնների նախընթաց օրը թիւրքաց իշխանութիւնները խորհուրդ են տալիս հայեւում տեղի ունեցած զաղանութիւններին Գաղանութիւնները սկսվելուց առաջ գործը մի քանի անգամ ցրեց քիւրդ հրոսակները, որոնք միջտաղիր էին յարձակվել հայերի թաղի վրա: Այդ ժամանակ հայերի խանութները փակված էին: Գաղանութիւնների նախընթաց օրը թիւրքաց իշխանութիւնները խորհուրդ են տալիս հայեւում տեղի ունեցած զաղանութիւններին Գաղանութիւնները սկսվելուց առաջ գործը մի քանի անգամ ցրեց քիւրդ հրոսակները, որոնք միջտաղիր էին յարձակվել հայերի թաղի վրա: Այդ ժամանակ հայերի խանութները փակված էին: Գաղանութիւնների նախընթաց օրը թիւրքաց իշխանութիւնները խորհուրդ են տալիս հայեւում տեղի ունեցած զաղանութիւններին Գաղանութիւնները սկսվելուց առաջ գործը մի քանի անգամ ցրեց քիւրդ հրոսակները, որոնք միջտաղիր էին յարձակվել հայերի թաղի վրա: Այդ ժամանակ հայերի խանութները փակված էին: Գաղանութիւնների նախընթաց օրը թիւրքաց իշխանութիւնները խորհուրդ են տալիս հայեւում տեղի ունեցած զաղանութիւններին Գաղանութիւնները սկսվելուց առաջ գործը մի քանի անգամ ցրեց քիւրդ հրոսակները, որոնք միջտաղիր էին յարձակվել հայերի թաղի վրա: Այդ ժամանակ հայերի խանութները փակված էին: Գաղանութիւնների նախընթաց օրը թիւրքաց իշխանութիւնները խորհուրդ են տալիս հայեւում տեղի ունեցած զաղանութիւններին Գաղանութիւնները սկսվելուց առաջ գործը մի քանի անգամ ցրեց քիւրդ հրոսակները, որոնք միջտաղիր էին յարձակվել հայերի թաղի վրա: Այդ ժամանակ հայերի խանութները փակված էին: Գաղանութիւնների նախընթաց օր

այդ երաշխավորությունը: Անգլիան չէ կարող միայնակ գործել: Եթե նա գնալ Կ. Պոլիս, իսկույն մի կամ մի քանի պետություններ կը գտնվեն, պատրաստ արգելելու անգլիացիներին ավել իջնել: Իրերի ներկայ դրությունն զլիսաւոր բնուրդ զիծը կազմում է Ռուսաստանի վճռողականությունը: Գերմանիայի և Աւստրիայի հետ միասին պահպանել թիւրքայում statu quo: Մեծ պետությունների ցանկությունը՝ պահպանել statu quo, ուրիշ հիմք չունի, բայց եւրոպական խաղաղությունը պահպանելուց: Ի նկատի ունենալով, որ կատարածները կարող են կրկնվել և նոյն իսկ զինուորական ընդհարումները, որոնք ավերակներ կը վերածեն թիւրքաց պետությունը, մեծ պետությունները կատարեալ անգործությունը ստելի սպառնալիք է եւրոպական խաղաղության, քան ընդհանուր միջամտությունը: Խորհուրդ տալ, իսկ հարկաւոր դէպքում, և ստիպել մայրնել թէֆորմներ, առանց որոնց անկարելի կը լինի պահել թիւրքաց պետությունը:—աճա այն ճանապարհը, որ ընտրել է անգլիական կառավարությունը: Մենք անձնական ու չինչ չենք կամենում ձեռք բերել Անգլիայի համար, մենք որ և է մեկուսացած ձեռնարկություն չենք ուզում ստանալ, այլ ցանկանում ենք դործել եւրոպական միասնականությունների հետ Եւրոպայի և մարդկությունն ընդհանուր օգտի համար:

Կ. Պոլիս, 2 հոկտեմբերի: Այն իրադէի հիման վրա, որով հրամայվում է գործադրել ամբողջ կայսրություն մէջ վեց վիւայէթներին համար անցնել տարի որոշված թէֆորմները, կազմված է մեծ վիւայէթի նախագահությունը մի յանձնաժողով, որին յանձնված է գտնել բոլորողական պաշտօնականների միջոց օգնականների պաշտօն վարելու ընդունակ անձինք:

Կ. Պոլիս, 4 հոկտեմբերի: Երեկ ստացվեց Բ. Դրան պատասխանը աւստրո-ունգարական պահանջին, փոխ-հիւպատոսի սպանված եղբոր՝ Ալադիայի մասին: Այդ պատասխանը բոլորովին համաձայն չէ Բ. Դրան բերանացի ատմաներին: Այդ պատճառով բարձր կալիչ նորից զիմաց մեծ վիւայէթին:

Լ. օնդ օն, 4 հոկտեմբերի: «Morning Post» գրում է. «Եթե ճշմարիտ սուլթանին այս անգամ պաշտպանություն ցոյց կը տան Ֆրանսիան և Ռուսաստանը, այն ժամանակ ամենալու բանը, որ կարող է անել Անգլիան մարդասիրություն և Եւրոպայի շահերի օգտին, կը լինի կնքել դաշնագիր Աւստրիայի և Գերմանիայի հետ և դրանով համոզել Ֆրանսիային և Ռուսաստանին, թէ սուլթանին պաշտպանելը կը դարձնի եւրոպական հաւատարմագրությունը նրանց դէմ»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԻՐ

— «Մուշիր» և «Ալ-Վակո» լրագրիւնների խմբագիրները Եգիպտոսից փախան Կ. Պոլիս:

— Սուլթանը յանկարծ Կ. Պոլիս կանչեց Հաւարանեան զորադաժնի հրամանատար Ալի-Քալիբ-փաշային:

— Պարիզի լրագրիւնները հաղորդում են, որ Նոյա կայսերական Մեծութիւնների Ֆրանսիայում մի քանի օր մնալը լիանգ է նստել ոչ միայն Ֆրանսիական կառավարության, այլ և թագաւոր Կայսրի կարելիութիւն: Կարելիութիւն արած ծախսերը հասնում են 1,500,000 ֆրանկի: Միայն ուսաց դեպքանաւան չինությունն նորոգությունը նստել է 800,000 ֆրանկ:

— Սօֆիայից հաղորդում են, որ Ստամբուլի սպանությունն դատը կը սկսվի հոկտեմբերի 25-ին: Կանչված են աւելի քան 700 վկաներ: Սպասում են, որ Ստամբուլի բարեկամները սարսափելի մերկացումներ են անելու: Ստամբուլի այրին հաւատացնում է, որ իրան յայտնի է իր մարդու իսկական սպանողը:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 7 հոկտեմբերի: Հոկտեմբերի 6-ին վերադարձաւ ֆինլանդների միւնիստրը:

ՎԵՐՈՒՆԻ, 7 հոկտեմբերի: Թագաւորը և թագուհին ժամանեցին այստեղ: Թագաւորը հաւարակ չորով է: Նոյա Մեծութիւնները բաց

կառքով դնացին զէպի ուղղափառ եկեղեցին ժողովրդի անհամար ամբօխի «hoch» բացականչությունների ուղեկցութեամբ: Եկեղեցում աւագ քահանայ Պրոտօպօպով աղ ու հաց մատուցեց Նոյա Մեծութիւններին և ժամատացութիւն կատարեց: Մայիսից յետոյ Նոյա Մեծութիւններին ներկայացաւ զենեւալ-ֆէլդմարշալ Գուրկո, որը եկեղեցումն էր իր ընտանիքով: Եկեղեցուց թագաւորը և թագուհին դնացին Մեծ Իշխանուհի Ալեքսանդրա Եւսէֆովնայի մօտ, ուր բարեհաճեցին նախաճաշել: Նախաճաշից յետոյ Նոյա Մեծութիւնները ճանապարհ ընկան Գալաթիա:

ԳԱՐՄՇՏԱՏ, 7 հոկտեմբերի: Նոյա Մեծութիւնները Մեծ Իշխան Սերգէյ Ալեքսանդրովիչի և Մեծ Իշխանուհի Ելիսաւետա Ֆէօդորովնայի ուղեկցութեամբ ժամանեցին այստեղ 3½ ժամին կէսօրից յետոյ: Երեկոյեան Նոյա Մեծութիւնները թատրոնումն էին:

ՄԻՆԻՆԻ, 7 հոկտեմբերի: Գերմանական կայսերական զոյգի ներկայութեամբ տեղի ունեցաւ կայսր Վիլհելմ I-ի արձանի բացումը:

ՆՈՎՈՉԵՐԿԱՍԿ, 8 հոկտեմբերի: Գիւլերը հրդեհ եղաւ, որ չարսնակվեց մինչև առաւօտը: Արդիւցին 7 խանութները բազարում:

ԳԱՐՄՇՏԱՏ, 7 հոկտեմբերի: Կէսօրից յետոյ 2 ժամին ժամանեց Վիլհելմ կայսրը՝ այցելութիւն գործելու թագաւորին: Կայսրանում Վիլհելմ կայսրին, զինաւորեց Հէսսէնի մեծ դուքսը, որ տեղից նրանք դնացին Նոր պալատը, ուր տեղի ունեցաւ ընտանեկան ճաշ: Մտ 4 ժամին Վիլհելմ կայսրը վերադարձաւ Վիւրադէն:

ԲԵՐԼԻՆ, 8 հոկտեմբերի: «Deutsche Medicinische Wochenschrift» ամսագրում սպված է պրոֆէսոր Գլէրիչի և պրիվատ-դոցէնտ Կնորրի թէֆերաւը անտիօկալիսի մասին՝ կարկամություն (betinos) հիւանդութեան դէմ: Գիւլա անողները յայտ ունեն, որ դառ չարսնով շատ կը պակասի մահվան տոկոսը կարկամությունից: Դեղը արդէն գործադրվում է մարդկանց և ձիերին բժշկելու համար: Սովորական դոզայի գինը 30 մարկ է:

ՎԻՆԵՆԱ, 8 հոկտեմբերի: «Polit. Corresp.» լրագիրը հաղորդում է, որ սերբիական թագաւորը հոկտեմբերի 17-ին ճանապարհ կընկնի Բուխարեստ՝ ըստինական թագաւորին այցելելու համար, իսկ այնտեղից Վիենայի վրայով կերթայ Հռոմ:

Կ. ՊՈԼԻՍ, 8 հոկտեմբերի: Գեսպանների առաջիկայ խորհրդի մէջ վճիռ կը կայանայ, որի համաձայն զինուորական երեք աղէտներ կուղարկվեն Կրեմլէ կղզին՝ այնտեղի ժամկալմէրիւն վերադառնալու գործին մասնակցելու համար:

ՊԱՐԻԶ, 7 հոկտեմբերի: Արմէթլիթերի գները ընկնում են բորայում: Նորից շտապով ծախվում են օսմանեան և լեռնադործական արմէթլիթերը: Այդ ընկնելուն, սակայն, կանոց առաւ, և բորանս փակելու ժամանակ արամադրությունը մի փոքր բաւացաւ:

ՎԻՍՄԱԴԵՆ, 8 հոկտեմբերի: Թագաւոր Կայսրը, Մեծ Իշխան Սերգէյ Ալեքսանդրովիչ և Հէսսէնի մեծ դուքսը ժամանեցին այստեղ ցերեկվայ 12 ժամ 40 րոպէին: Վիլհելմ կայսրը, ուսական համադրեւտով, զինաւորեց Հիւրերին կայսրանում: Թագաւոր Կայսրը պրոտական համադրեւտով էր:

ԲԱՌՈՒՄ, 8 հոկտեմբերի: Հասաւ «Գէօրգի Պրէդօնօն» զրահակիրը, որով վերադառնում է Կայսրուհի Մարիա Ֆէօդորովնա Օդոտափառ երկխանների հետ:

ԳԱՐՄՇՏԱՏ, 8 հոկտեմբերի: Թագաւորը, Մեծ Իշխան Սերգէյ Ալեքսանդրովիչ և Հէսսէնի մեծ դուքսը վերադարձան այստեղ 4 ժամին կէսօրից յետոյ:

ԲԵՐԼԻՆ, 9 հոկտեմբերի: Սկուլչինան Գարայանիին նախագահ ընտրեց և Դրազովր Բախմովիչին—փոխ-նախագահ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ԲՈՐՍԱ

Հոկտեմբերի 8-ին

Լօնդոնի վրա 10 ֆունտ արծէ. . .	93 ր. 45 կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ . . .	45 > 67 3/8 >
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ . . .	37 > 15 >
Ռուսի . . .	արծէ. . . 7 > 50 >
Մաքսային կուպոններ . . .	149 > — >
Բորսային դիսկոնտ . . .	5 3/4 > 7 1/2 >
4 1/2 անուական բէնտա . . .	98 3/8 > — >
4 1/2 անուական բէնտա . . .	284 1/2 > — >
— երկրորդ . . .	248 > — >
5 1/2 ֆրաւ. թղթ. աղն. կալ. բանկի 208 > — >	
5 1/2 անուական երկաթուղ. բէնտա 100 1/2 > — >	
4 1/2 անուական փոխառութեան . . .	98 3/8 > — >
4 1/2 ֆրաւ. թղթ. աղն. կալ. բանկի 101 1/8 > — >	
Աղն. կալ. Պետ. բանկի խաղաղութ. . .	— > — >
4 1/2 ֆրաւ. թղթ. աղն. կալ. բանկի 101 > — >	
Փոխ. կրեդիտ. բնկեր. մատ. . .	— > — >
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. . .	— > — >
Ընկերութեան օրվադադրանքը. . .	101 1/4 > — >
Մոսկույի քաղաք. օրվադադրանքը. . .	100 3/4 > — >
Օղէտայի . . .	100 > — >
Թիֆլիսի . . .	98 > — >
Թիֆլիսի կալ. բանկի 6 1/2 > — >	
5 1/2 > — >	
99 > — >	
6 1/2 > — >	
103 > — >	
5 1/2 > — >	
99 1/2 > — >	

Խաղաղի՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԳԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչ՝ ԱՆԻՐԵԱՍ ԱՐՄՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՏԵՂԵԿԱՅՈՑՅՅ

ԵՐԿԱՌՈՒՂԻ

Բաժ. դուքս է դալն 9 ժ. 40 ր. առ. . .	11 ժ. 20 ր. գիշ. . .
Թիֆլիս հասնում է 9 ,, 55 ,, եր. . .	12 ,, 25 ,, ցեր. . .
Թիֆլ. դուքս է դալն 10 ,, 50 ,, ,, . . .	1 ,, 10 ,, ,, . . .
Բաղու. հասնում է 4 ,, 49 ,, ,, . . .	7 ,, 30 ,, առ. . .

Բաղու. դուքս է դալն 2 ժ. 10 ր. ցեր. . .	11 ժ. 5 ր. գիշ. . .
Թիֆլիս հասնում է 8 ,, 32 ,, առ. . .	5 ,, 50 ,, եր. . .
Թիֆլ. դուքս է դալն 9 ,, 30 ,, ,, . . .	6 ,, 50 ,, ,, . . .
Բաժում. հասնում է 9 ,, 45 ,, եր. . .	8 ,, 15 ,, առ. . .

Դ Ի Լ Ի Փ Ա Ն Ս Ն Ե Ր

Հին գ. հոգու. համար . . .	7 ժ. առ. . .	9 ժամ. առ. . .
Թիֆլիսից դուքս է դալն 7 ժ. առ. . .	Միտում . . .	Պատանու. . .
Վաղեկալից համար է 6 ժ. երեկ. . .	8 ժ. երեկ. . .	8 ժ. երեկ. . .
Վ. ց. հոգու. համար (ցեր. գիշերում) . . .	9 ժ. 30 ր. առ. . .	7 ժ. երեկ. . .
Թիֆլիսից դուքս է դալն 9 ժ. 30 ր. առ. . .	— ցերեկ . . .	8 ,, 50 ր. ,, . . .

ԲԺԻՇԿ ԶԱՐԳԱՐԵԱՆՑ

Մոսկույի կայսերական համալսարանի մանկաբուժական կլինիկայի նախկին օրդինատոր, ընդունում է միայն հիւանդ երեխաներին ամեն օր, ժամի 11½—1—ը: Շաբաթ օրերը՝ ձրի:

Հասցէ՝ Ստարո-Խնատուտոսկայա, տ. № 13. № 103 (շր.) 8—40

ՀԱՐԿԱԻՐ Ե ՎԱՐԺՈՒՀԻ

(ցէնզով) Սիւախի միջառան օրիորդաց դպրոցի համար: Պայմանների մասին զիմել Սիւախ. Дог-тору Моисею Мосееву. (№ 118) 2—3

ՄՈՍԿՎԱ ԵԿՈՂՆԵՐԻ

Հ Ա Մ Ա Ր

Քաղաքի կենտրոնում, ԲՕԼՂԱՅԱ ԴԱՐԻՄ-ԲՕՎԿԱ (Большая Дмитровка) փողոցի վրա տրվում են

ՎԵՐՍԱԼ

Շքեղ կերպով կահաւորված ՀԱՄԱՐՆԵՐ: Ընտելոյների համար կան ամեն տեսակ յարմարութիւններ: ՏԵԼԵՖՈՆ, ՎԱՆՆԱ, ստացվում են ՀԱՅՈՑ և ՌՈՒՍԱՅ լրագիրներ և այլն: ԳՆԵՐԼ ԶԱՓԱՒՈՐ ԵՆ: 17—20 (№ 62) Բ. ԱՆԵՏԻՍԵԱՆՑ

Մերէյ Մէլի-Աղաժրովին, որ ծառայում էր Սամարկանդ քաղաքում պ. Պաշտարանովի մօտ, խնդրում են հայորդել իր հասցէն Ա. Ն. Պաշտարանովային՝ Սամարկանդ: (№ 112) 3—5

ՎՐԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԻՄԵՐԵՏԻ ՀԱՅՈՑ ՎԻՃԱԿԱՅԻՆ ԿՕՆ-ՍԻՏՏՈՐԻԱՑԻ առեանի մէջ նշանակված է աճուրդ այն հոկտեմբեր ամիս 14-ին, առանց կրկնաձրդի, կապալով տալու Կուկիոյ Նորաշէն եկեղեցու կալուածները (կրպակներ և այլն), որ գտնվում են նոյն եկեղեցու շուրջը:

Անգամ կոնստատուրայի՝ Համադասպ վարդապետ 1—2 (№ 118)

Բ Ա Գ Ո Ւ

ՈՒՍՈՒՄՆԵՐՆԵ Ա. ԲԱՐԱԼԵՆԵԻ

Երեկայը ստանում են սկզբնական կրթութիւն, մի և նոյն ժամանակ պատրաստվում են միջնակարգ դպրոցներ մտնելու համար, Հին փոստի փողոց, առև Հաճի Նէյ-մաթի: (№ 118) 2—4

ՈՒՍՈՒՄՆԵՐՆԵՊԱՆՍԻՈՆ

Ա. ՏԵՐ-ՅԱԿՈՎԲԵԱՆԻ

(ՄԻԱԿ ԵՐԿՐՈՐԻ ԿԱՐԻ ՄԱՍՆԱՌՈՐ ՈՒՍՈՒՄՆ. ԹԻՖԼԻՉՈՒՄ)

Ուսումնարանում ընդունվում են երթեկեկ, կիսաթոշակաւոր և զիշերթիկ աշակերտներ: Պատրաստվում են գի մնալի ան երի, կա դե ան երի կօրպուսի, գե մլէ մէ բն երի, բէ ալա կան և այլ ուսուցման արաններ համար: Փոքր պատրաստականում երեխաները ընդունվում են առանց քննութեան, վեց տարեկանից սկսած. ընդունելութիւնը կը շարունակվի փոքր-պատրաստականում ամբողջ տարի, միւս դասարաններում՝ ընդունելութիւնը կը կատարվի երեխաների նախապատրաստութեան համաձայն, նոյնպէս ամբողջ տարի:

Հասցէն. ТИФЛИСЬ. Гановская ул., № 11. 9—10 (Կ. Տ.) (№ 102)